

-незапослених сиромашних избеглица у складу са потребама тржишта рада. Међутим, избеглице и ИРЛ су знатно слабије информисане и у реализацију ових мера укључене у значајно мањој мери него незапослена лица. Такође, структура незапослених је изразито неповољна јер велики број избеглица спада у категорију лица која тешко налазе запослење, као што су жене, лица старија од 40 година и лица са ниским образовањем.

Иначе, у пракси су евидентирани случајеви грубог кршења права из радног односа од стране неких државних органа и јавних предузећа према нераспоређеним радницима, расељеним лицима са Косова. Сагласно Закључку Владе Републике Србије из 2003. године, расељена лица-радници јавних и друштвених предузећа, који су остали без посла услед ратних дешавања 1999. године, а воде се на евиденцији незапослених код НЗС, остварила су право на материјалну накнаду по основу незапослености у месечном износу од 8.400 динара. Утврђени износ је далеко испод износа утврђеног за материјалну накнаду за случај незапослености по Закону о запошљавању и осигурању за случај незапослености и не представља могућност за материјалну егзистенцију и преживљавање незапослених и њихових породица.

У Алексинцу укупно 96 расељених лица остварује ово право (од 120 колико их је било 2009. године. Истоветни износ надокнаде за све кориснике овог права без обзира на стручну спрему и степен квалификације такође представља основу за унутрашњу доскриминацију. Уједно примање надокнаде годинама уназад само значи да се није нашло адекватно системско и трајно решење за велики број расељених лица са Косова и Метохије који су били у радном односу. Могућност за обављање додатних послова (како би се колико толико економски оснажили ови корисници) уз примање надокнаде је минимална и прецизна објашњења се не могу добити ни у једној Филијали Националне службе за запошљавање, већ се по појединачним случајевима тражи мишљење из врха ове Службе.

Одређен број незапослених - расељених лица је остао и без ове минималне накнаде зато што нису из оправданих разлога благовремено поднели захтев за остваривање овог права. Поред тога постоје и лица која су у међувремену навршила године живота и по закону су стекли један од услова за одлазак у пензију, а да нису остварили потребан стаж осигурања код РФ ПИОЗ. На тај начин су старе особе -

расељена лица, остала у стању ишчекивања више од годину дана да им се утврди право на пензију. За то време су ова лица без било каквих примања, а нека од њих и без изгледа и могућности да остваре право на старосну пензију.

***

Права ИРЛ у поступку приватизације

Приватизација предузећа на Косову

Након проглашења независности Косова, Скупштина Косова је 21.05.2008. године донела Закон о Косовској Агенцији за Приватизацију. Доношењем овог закона замењује се било која одредба која није у складу са њим. На основу овог Закона формирана је посебна Косовска Агенција за Приватизацију (КАП), да се бави питањима приватизације друштвених и јавних предузећа на Косову. Стављена је ван снаге Уредба УНМИК-а 2002/12 са својим изменама и допунама. Исто тако, престала је да постоји Косовска поверилачка Агенција, а КАП је установљена је као једно независно јавно тело које је дужно да обавља своје функције и одговорности потпуно самостално.

Расељена лица - радници приватизованих предузећа нису у могућности да благовремено реагују и заштите своја економско-социјална права из радног односа у друштвеним предузећима на Косову и Метохији, где су радили. Њихов статус и тежак економски положај им не омогућава да користе веб сајт КАП и да плаћају адвокатске услуге, без којих сами ваљано не могу да остваре своја права. У вези заштите права расељених лица на део прихода од приватизованих предузећа на Косову и Метохији, Министарство за Косово и Метохију Владе Р. Србије не предузима мере у том правцу, а међународне организације и НВО на Косову, као и у Републици Србији, још увек не показују заинтересованост за овај проблем. Исход је да су расељена лица препуштена сама себи или да траже помоћ адвоката, за чије услуге немају довољно новца.

У периоду од маја 2009. до јула 2011. Косовска агенција за приватизацију је за 216 друштвених предузећа објавила привремене и коначне спискове радника и у овоме лежи проблем немогућности остваривања права расељених лица на 20% од

прихода оствареног приватизацијом друштвених предузећа на Косову. Тако се процес приватизације предузећа одвија без могућности да у томе на прави начин учествују расељена лица. Објективно, већина ИРЛ није у стању да формулишу и доставе захтев за потраживање приликом приватизације предузећа, као и да покрену жалбени поступак код надлежног органа за остваривање права од приватизације. С обзиром да већина расељених лица нема могућност информисања потребна је помоћ и у информисању, затим у прибављању образаца, правним саветима и правној помоћи од стране надлежних да би ИРЛ остварила своја права.

***

Повезивање радног стажа

Применом Закона о уплати доприноса за ПИО за поједине категорије осигураника – запослених («Сл. гласник РС» број 85/05), нису обухваћена сва расељена лица, о чему нису били благовремено информисани. Право на уплату доприноса за ПИО, нису у могућности да остваре сва запослена расељена лица, која немају повезан пензијски стаж у дужем временском периоду, зато што нису у могућности да обезбеде доказе о запослењу и радну књижицу из добро познатих разлога.

Поднети захтеви за “повезивање” радног стажа се делимично усвајају или у целини одбијају, “јер није утврђен период проведен у осигурању”, зато што је радну књижицу са јуном 1999.године неовлашћено закључило руководство предузећа на Косову и тако допринело даљој дискриминацији у остваривању права из радног односа. Са тако закљученим радним књижицама расељена лица су дисквалификована у поступку остваривања права на “повезивање” радног стажа и других права из радног односа. Поред тога захтеви се одбацују као непотпуни због недостатка доказа, које расељена лица нису у могућности да обезбеде.

У поступку одлучивања по захтевима, првостепени орган није омогућио подносиоцу захтева да се пре доношења решења изјасни о чињеницама и околностима које су од значаја за одлучивање и евентуално предложи нове доказе, како би на тај начин било могуће да заштити своја права и правне интересе. Поднети

захтеви нису решени у законском року, а на решења се чекало више од годину дана. Овако дуг поступак посебно доводи у тежак социјални положај расељена лица која су испунила све законске услове за одлазак у пензију.

Због пропуста и кршења Закона о општем управном поступку, на штету расељених лица, поднето је више управних тужби против решења Дирекције РФ ПИОЗ, по Закону о управним споровима. Покренути управни спорови су решени у корист запослених осигураника, а туженом Органу је наложено да понови управни поступак по захтеву.

Ово су само неки проблеми са којима се суочавају расељена лица у остваривању њихових права по основу права на уплату доприноса за ПИО, за поједине категорије осигураника – запослених, на територији Краљева, Врњачке Бање и Трстеника. Ради потпунијег сагледавања и анализе непоштовања права расељених лица на пензијско-инвалидско осигурање запослених, потребно је извршити посебно истраживање овог проблема код расељених лица са Косова И Метохије.

У вези са применом Закона о уплати доприноса за ПИО за поједине категорије осигураника – запослених («Сл. гласник РС» број 85/05) уочена су нека спорна питања везана за “повезивање” радног стажа када се ради о расељеним лицима са Косова.

1. Већина корисника права је недовољно упућена у начин поступка како да остваре ово право;
2. Расељена лица са Косова немају повезан пензијски стаж у дужем временском периоду (и пре 1991. године);
3. Расељена лица врло често нису у могућности да обезбеде доказе о запослењу и радну књижицу и да провере да ли је послодавац испунио обавезе о уплати доприноса за ПИО, за поједине категорије осигураника – запослених.

"...Расељена лица која су до 1999. године била запослена на територији Косова и Метохије, имају право на привремену накнаду, у складу са Закључком Владе Србије од 17. јула 2003. године о прихватању информације у погледу статуса одређених органа, организација и служби са подручја АП КМ (05 број:02-4586/2003-001). Накнада се обрачунава у висини минималне зараде према

колективном уговору, а уколико корисници накнаде живе на Косову и Метохији, она је увећана за 30%. Ову привремену накнаду могу да остваре они који су најкасније до 9. јуна 1999. године били у радном односу у некој од друштвених организација или предузећа на подручју Косова и Метохије, а сада по том основу, не добијају зараду, нису засновали нови радни однос, немају услов за пензију, нису остварили право на новчану накнаду у време незапослености и не остварују приход по основу рада и имовине. Привремену накнаду може остварити и блиски члан породице отете или нестале особе која је била у радном односу (дете, родитељ, брачни друг, односно члан породице према коме је особа имала законску обавезу издржавања).

Национална служба за запошљавање, поред активности које су прописане Законом о запошљавању и осигурању за случај незапослености, сходно Закључку Владе РС обавља послове исплате привремене накнаде. Исплата привремене накнаде представља додатну надлежност Националне службе за запошљавање која захтева ангажовање 35 запослених..."

***

Право из пензијско-инвалидског осигурања

Расељена лица са Косова добијају пензије на основу радних књижица у којима су садржани подаци о радном стажу и уплаћеним доприносима за ПИО. Уколико немају радне књижице, они од Фонда за пензионо и инвалидско осигурање добијају провизорно одређену пензију, која је значајно мања од оне коју би реално требало да добијају. Многе радне књижице су остале на Косову, а Власти Србије и УНМИК једни другима не признају М-4 формуларе (формулари који се користе за доношење одлуке о пензијама). Сви корисници пензија међу интерно расељеним лицима, требало је да одмах по потписивању Кумановског споразума, 9. јуна 1999. године, поднесу захтев за исплату пензије на привремену адресу на подручју Републике Србије, ван Косова. Захтев је требало поднети Републичком фонду пензијског и инвалидског осигурања – Служби дирекције Приштина. За све кориснике пензија

који нису поднели овај захтев, Републички фонд ПИО, у поступку који се покреће по службеној дужности, доноси решења којима им се привремено обуставља исплата пензије. У вези са наведеним проблемом, ова категорија корисника подлеже и обавези обнављања документације, како би се могла наставити исплата пензија. Наиме, Дирекција фонда Приштина са седиштем у Београду тражи да корисници приложе одређена документа као што су: фотокопија личне карте, пријава места боравка на подручју Републике Србије, решење о пензији, последњи чек, расељеничка легитимација. Има случајева да корисници нису прибавили расељеничку легитимацију, из различитих разлога: неки због недовољне информисаности, неки нису желели да прихвате чињеницу да су расељена лица, неки су се иселили ван граница Републике Србије, или су због болести пропустили рокове, итд.

Треба нагласити да до обуставе исплате пензије долази и у случају да корисници пензије са Косова не приложе сва наведена документа. Остваривање права из ПИО запослених, ПИО самосталних делатности, као и ПИО земљорадника не остварује се под истим условима као за све грађане Републике Србије. Разлози се налазе у неажурности евиденције о плаћеним доприносима на остварене зараде радника са Косова, или неуплаћеним доприносима за ПИО запослених за дужи временски период. Све су то разлози због којих расељена лица, без своје кривице, не могу да остваре право на пензију или неоправдано примају умањене пензије. Што се тиче остваривања права из Републичког Фонда ПИО пољопривредника и ПИО самосталних делатности са Косова, осигураници до сада нису остварили никаква права по основу овог осигурања. Остаје и даље отворено питање када ће се и како, утврдити право на старосну пензију поменутих категоријама осигураника.

Поступак за решавање захтева за утврђивање права на пензију траје годину и више дана, па чак и по две године, што доводи осигуранике у врло тежак социјални положај. За то време накнадно се траже подаци о уплатама доприноса за ПИО на обрасцу М-4 из Фонда од Косовске службе ПИО и дају се усмена објашњења да подаци нису сређени и да није извршено микро-филмско ишчитавање података. Бројни су примери да су ускраћена права на утврђивање коначног износа пензије према оствареном радном стажу осигураника и

уплаћеним доприносима за ПИО запослених. Доносе се привремена решења по Одлуци о надлежности и привременом начину остваривања из Републичког Фонда ПИО осигураника и лица са Косова, 04/4 бр. 022.2-10/3 од 04.03.2004., а да се тим решењима не одређује рок до када и ко је обавезан да провери и обезбеди податке о уплати доприноса за ПИО, за спорни период за који подаци недостају.

Многа стара расељена лица изложена су последицима сиромаштва будући да годинама не примају пуне износе пензија. Ти људи немају “простора за маневрисање” – могућности да се брину о себи и учествују у сивој економији. Расељени с Косова и Метохије добијају пензије на основу радних књижица у којима су садржани подаци о радном стажу и пензионим доприносима. Уколико немају радне књижице, они од Фонда за пензионо и инвалидско осигурање добијају провизорно одређену пензију, која је значајно мања од оне коју би реално требало да добијају. Многе радне књижице су остале на Косову и Метохији, а Власти Србије и УНМИК-а једни другима не признају М4 формуларе (формулари који се користе за доношење одлуке о пензијама). Такође расељени су жртве непоштовања законских обавеза, јер бивши послодавци нису уплаћивали доприносе за пензионо и инвалидско осигурање. Сада расељени нису у могућности ни да покрену поступак против својих бивших послодаваца.

3) **Образовање**

Принцип XXIII (Водећи принципи о интерној расељености Уједињених нација).

1. Сваки човек има право на образовање.
2. Да би се уживање овог права омогућило расељеним лицима, власти дате државе дужне су да омогуће расељеној популацији, нарочито деци да добију образовање, бесплатно и обавезно на нивоу основне школе. При том ће се водити рачуна о њиховом културном идентитету, језику и вери.

3. Нарочити напори требају бити уложени да се осигура потпуно и једнако учешће жена и девојака у образовним програмима.

4. Образовни и школски објекти треба да буду доступни расељеним лицима, нарочито адолесцентима и женама, без обзира да ли живе у камповима или не, чим то услови дозволе.

(Из Националне стратегије Србије 2011-2014)

Деца и млади у расељењу који треба да буду обухваћени основношколским и средњошколским образовањем (од 7 до 18 година) чине 20% расељеничке популације.

Према анализи извршеној на основу "Анкете о животном стандарду интерно расељених лица", без основне школе је 7% интерно расељених лица и 66% интерно расељених Рома; завршену само основну школу има 22% интерно расељених лица и 27% интерно расељених Рома; средњу стручну спрему има 57% интерно расељених и 7% интерно расељених Рома, док вишу и високу стручну спрему има 14% интерно расељених лица и 0,4% интерно расељених Рома.

Анализа је показала да су деца из расељеничке популације добро интегрисана у образовни систем Републике Србије, осим у високом образовању. У поређењу са општом популацијом Републике Србије, они у мањем проценту учествују у високом образовању - 45% према 61% - што је вероватно последица недостатка финансијских средстава.

Деца и млади из ромских расељеничких заједница мање су заступљени на свим образовним нивоима, такође, и у односу на децу из неромских расељеничких заједница. Чак и у обавезном предшколском програму проценат деце из ромских расељеничких заједница нижи је у односу на децу из неромских расељеничких заједница и децу из домицилне популације. Нарочито је забрињавајуће да у узрасту од 15 до 19 година само 16% интерно расељених Рома похађа школу, док у узрасту од 19 до 25 година међу интерно расељеним Ромима је мали број студента.

Финансијске потешкоће у остваривању образовања деце и младих из најугроженијих категорија настоје се ублажити кроз постојеће фондове - Фонд за младе таленте Републике Србије и Фонд за стипендирање сиромашних средњошколаца. Сасвим је извесно да то није довољно и да постоји потреба за оснивањем додатних фондова, на националном и на локалном нивоу.

Посебни су напори уложени у повећање доступности образовања за Роме, укључујући и интерно расељене Роме, путем мера афирмативне акције при упису у средње школе и на факултете, развојем програма ромских медијатора у настави, кроз програме и стипендије Ромског едукационог фонда (РЕФ) и Фонда за отворено друштво.

Закон о ученичком и студентском стандарду предвиђа да ученици и студенти из осетљивих друштвених група у које се убрајају и расељена лица, остварују права у области ученичког и студентског стандарда применом блажих критеријума које прописује министар просвете. Такође, **Министарство просвете** сваке школске године, у оквиру редовног конкурса, под повољнијим условима обезбеђује смештај и исхрану, као и доделу кредита и стипендија ученицима, односно студентима из осетљивих друштвених група.

Приступ школским установама у Републици Србији је омогућен и законом је гарантована једнакост за сва лица, па тако и за расељена лица. Основни и пресудни фактор у остваривању права на образовање је материјални положај расељених лица. Материјални трошкови за школовање деце, исхрану, одећу и друго, као и тежак социјални положај породице, додатно отежавају могућности за остваривање права на школовање.

4) Здравствена заштита

Принцип XIX (Водећи принципи о интерној расељености Уједињених нација).

1. Сва рањена и болесна расељена лица као и инвалиди имају право на најширу и најбржу могућу медицинску негу и пажњу без икакве разлике осим на основу

медицинских разлога. Када је потребно расељаним лицима биће омогућен приступ психологу и социјалном раднику.

2. Нарочита пажња треба да буде посвећена здравственим потребама жена, укључујући приступ лекаркама и специфичним услугама, као што је заштита репродуктивних органа и адекватно саветовање за жртве сексуалног и других облика насиља.

3. Нарочита пажња треба да буде посвећена и спречавању ширења заразних и инфективних болести, укључујући и АИДС, међу расељеном популацијом.

(Из Националне стратегије Србије 2011-2014)

Интерно расељена лица остварују права која проистичу из обавезног здравственог осигурања, у складу са Законом о здравственом осигурању. Сва интерно расељена лица која поседују уредну легитимацију расељеног лица добијају здравствену књижицу на основу те легитимације.

Према анализи извршеној на основу "Анкете о животном стандарду интерно расељених лица", здравствено осигурање није имало само 1,6% лица неромског порекла, али чак 16,1% интерно расељених лица ромског порекла. Иако је већина интерно расељених лица своје здравље оценило као осредње, добро или врло добро, једна четвртина болује од хроничних болести (26% интерно расељених лица, али само 18% интерно расељених Рома. У ромским расељеничким заједницама, поред недостатка докумената и материјалних средстава, приметна је и потреба превенције болести и боља информисаност о систему здравствене заштите.

Један од општих циљева Стратегије јавног здравља Републике Србије јасно је усмерен ка унапређењу здравственог стања социјално рањивих група становништва. У складу с тим, Министарство здравља спроводи програм под називом "Унапређење здравља посебних групација становништва".

***

У остваривању здравствене заштите код расељених лица проблем је израженији зато што су у овој групи здравствени проблеми учесталији и што је њихов економски положај генерално лошији, па углавном нема материјалних могућности да се, алтернативно, здравствена услуга потражи и у приватном сектору.

Почетком 2009. године престале су да важе потврде о праву на здравствену заштиту, а расељена лица су у обавези да изваде здравствену књижицу, да би могли остварити право на бесплатну здравствену заштиту. Тако су сада ИРЛ, што се тиче остваривања права на здравствену заштиту и поседовања здравствених књижица изједначена са осталим грађанима. Савременом организацијом здравствене службе извршене здравствене услуге се електронски евидентирају преко ЈМБГ корисника осигурања.

5) Социјална заштита

Принцип IV (Водећи принципи о интерној расељености Уједињених нација).

1. Ови Принципи примењиваће се без икакве дискриминације у погледу расе, боје, пола, језика, вере или уверења, политичког или неког другог мишљења, националног, етничког или друштвеног порекла, правног или друштвеног статуса, старости, инвалидитета, карактеристике, рођења или било каквог другог критеријума.

2. Одређене категорије расељених лица као што су деца, нарочито деца без родитељске пратње, труднице, мајке са малом децом, самохране мајке, инвалиди и стара лица имаће право на заштиту и помоћ сходно њиховом стању и на третман адекватан њиховим специфичним потребама.

(Из Националне стратегије Србије 2011-2014)

Интерно расељена лица имају право на све облике социјалне заштите у Републици Србији, у складу са законима и другим прописима. Проблеми у остваривању овог права још увек постоје услед административних и материјалних препрека, првенствено због тога што интерно расељена лица не могу увек да прибаве све неопходне документе за добијање и периодично обнављање појединих облика заштите, али и због неинформисаности угрожених интерно расељених лица о доступним програмима заштите. Интерно расељеним Ромима потребна је помоћ у подношењу захтева ради остваривања права из социјалне заштите.

Када се ради о социјалним давањима, анализом урађеном на основу "Анкете о животном стандарду интерно расељених лица" утврђена су три главна стуба социјалне помоћи породицама интерно расељених лица, и то: дечији додатак, додатак за материјално обезбеђење породице (у даљем тексту: МОП) и додатак за помоћ и негу другог лица. Ромске породице показују већу учесталост у примању сва три додатка, нарочито када је реч о дечијем додатку (42,1%), односно МОП (18,9%). У односу на домицилну популацију, разлика је посебно уочљива код дечијег додатка где интерно расељена лица, због већег броја деце, показују већу укупну зависност од тог вида помоћи. Према истој анкети, стопа сиромаштва међу расељенима је 14,5%. Од укупног броја интерно расељених лица, инвалидитет је потврдио надлежни орган управе код 3% лица, а међу Ромима код 1,9%. Та лица су изразито неинтегрисана: само 10% њих чланови су неке организације особа са инвалидитетом, а ниједно од ових лица није ромског порекла. Поред права на социјална давања, расељеним лицима су, такође, доступне и све услуге социјалне заштите које користе и избеглице.

Интерно расељена лица укључена су у програме социјалног становања у заштићеним условима. У периоду од 2004. године до 2009. године Европска унија и други донатори су, уз учешће локалних самоуправа које су обезбедиле земљиште и инфраструктуру, финансирали изградњу стамбених јединица за

социјално становање у заштићеним условима, социјално угрожених породица интерно расељених лица и лица и породица из локалне популације.

***

Општина Алексинац је једна од малобројних општина у Србији која је обезбедила трајно стамбено решење за 29 избегличких породица које су претходно биле смештене у колективним центрима у Алексинцу. У оквиру пројекта “Подршка националној стратегији у затварању колективних центара у Србији”, који је финансирала Европска унија преко Европске агенције за реконструкцију, још 2006. године, општина Алексинац и ХЕЛП су обезбедили изградњу 28 стамбених јединица за избегла лица. Пројектом је финансирана изградња станова укупне вредности око 400.000,00 евра у сарадњи са општином Алексинац која је обезбедила локацију и прикључке за инфраструктуру.

Када су у питању интерно расељена лица, на подручју алексиначке општине још увек нема адекватне локалне (а ни државне политике) за трајно стамбено збрињавање ове популације.

***

У Србији расељена лица имају приступ социјалним правима и услугама под једнаким условима као сви грађани. Упркос извесним побољшањима, ИРЛ се сусрећу са озбиљним проблемима у прибављању многобројних докумената, ради остваривања ових права. Велики број расељених лица је без средстава за живот, живе у сиромаштву и зависни су од социјалних давања и помоћи државе.

Пошто се оцењује да је политика отвореног заговарања за интеграцију расељених политички исувише осетљиво питање, инсистирање на приступу правима и поштовању достојанственог начина живота представља за међународне и невладине организације начин да у контактима са властима Србије иницирају мере за унапређење реализације права људи у местима расељења. „Интеграција и повратак се

не искључују међусобно, већ су комплементарни, и постоји хитна потреба да се нађу трајна решења за најугроженије међу расељеним лицима".

Друга искуства су показала следеће: што се расељена лица брже интегришу у продуктиван живот, то имају више могућности за слободан избор, који обухвата и могућност повратка, чак и ако њено остварење може значити суочавање са новим изазовима.

***

Без одговарајућег запослења, бројне породице расељених једва преживљавају. У посебно рањиве групе спадају самохрани родитељи, породице несталих, људи који живе у колективним центрима, Роми, особе са инвалидитетом, особе са посебним потребама и деца. Они су посебно погођени укидањем помоћи у храни и основним животним артиклима. Сви становници Србије имају право на социјалну помоћ по Закону о социјалној заштити. Тешка економска ситуација у Србији и даље ограничава помоћ коју Влада може да пружи свим угроженим становницима. Расељена лица имају право на социјалну и хуманитарну помоћ, међутим, да би остварили то право, они морају имати неопходна лична документа. Један од неопходних докумената је свакако радна књижица, са којом се једино могу евидентирати као незапослена лица и потенцијални корисници материјалног обезбеђења породице (МОП). У вези са проблемом и тешкоћама на које наилазе у добијању радне књижице је већ напред изнето у делу о остваривању права на рад.

Немогућност добијања радне књижице је у директној вези са остваривањем права на МОП, због чега су на тај начин највише погођене социјално угрожене особе и њихове породице, а посебно Роми. На крају, када успеју некако да савладају додатне услове за добијање радне књижице и пријаве се на евиденцију незапослених, да би остварили право на МОП, морају да проведу у том статусу најмање 3 месеца, да би стекли један од услова да поднесу захтев за МОП. По Закону о социјалној заштити, право на материјално обезбеђење има породица која нема приходе, или има мањи приход од минималног нивоа социјалне сигурности, који утврђује Министарство за рад и социјалну политику. Захтев за МОП се подноси на прописаном обрасцу који се добија у надлежном Центру за социјални рад.

б) Решавање стамбених питања.

Принцип XXI. (Водећи принципи о интерној расељености Уједињених нација).

- 1. Никоме произвољно неће бити одузимана покретна и непокретна имовина.**
- 2. Покретна и непокретна имовина расељених лица у свим околностима биће заштићена, нарочито од следећих догађаја:**
  - а) крађе**
  - б) директних или насумичних напада или других чинова насиља**
  - ц) коришћења имовине ради заштите војних инсталација или циљева**
  - д) освете**
  - е) уништавања или експропријације у виду колективне казне.**
- 3. Покретна и непокретна имовина која остане у пребивалишту расељених лица треба да буде заштићена од уништавања и произвољне и нелегалне експропријације, окупације или коришћења.**

(Из Националне стратегије Србије 2011-2014)

Република Србија подржава пројекте за решавања стамбених потреба интерно расељених лица. Поред средства из буџета Републике Србије, буџета јединица локалне самоуправе и Фонда за пружање помоћи избеглим, прогнаним и расељеним лицима АП Војводине, средства за наведене пројекте обезбеђују се и из инструмената предприступне помоћи Европске уније и од стране донатора. Решавање стамбених потреба једно је од најзначајнијих питања за побољшање животних услова интерно расељених лица.

Пројекти за решавање стамбених потреба интерно расељених лица обухватају куповину сеоских домаћинстава, помоћ у грађевинском материјалу и

донацију монтажних кућа. У процесу постепеног затварања колективних центара интерно расељеним лицима корисницима колективних центара обезбеђују се наведена стамбена решења. Поред предузетих мера, више од 3.600 интерно расељених лица и даље живи у званичним колективним центрима, док је приближно 2.000 лица која живе у незваничним колективним центрима и неформалним насељима. Ова лица нису у могућности да самостално реше своје стамбено питање.

Према резултатима "Анкете о животном стандарду интерно расељених лица", од укупног броја интерно расељених лица 53% има власничка, односно сувласничка права на стамбеном простору у коме живи (у односу на 90,4% домицилног становништва), а 21,8% изнајмљује стамбени простор (у односу на 3,3% домицилног становништва). Утврђено је да чак 10,2% интерно расељених лица живи у објектима који нису намењени за становање у односу на само 0,5% домицилног становништва. Такође, просечна величина стамбеног простора неромских домаћинстава износи 18,43 м², по члану домаћинства, а ромских 8,14 м² по члану домаћинства, тоалет у кући нема 16,4% неромских и чак 66,4% ромских расељеничких домаћинстава, а текућу воду нема 2,3% неромских и 40,2% ромских домаћинстава.

Главна препрека у решавању стамбених потреба интерно расељених лица представља недостатак средстава.

***

6.1. Право на имовину и адекватан смештај

Србија и даље не подржава локалну интеграцију расељених лица па тако интегративни програми постају недоступни оним расељеним лицима која пријаве пребивалиште у местима расељења, изван Косова и Метохије. С друге стране власти Србије немају никакав формалан контакт са косовским институцијама,

што додатно отежава различите практичне поступке у вези са остваривањем права интерно расељених лица.

Принцип 18. (Водећи принципи о интерној расељености Уједињених нација).

- 1. Сва интерно расељена лица имају право на одговарајући животни стандард.**
- 2. Без обзира на околности и без дискриминације, надлежни органи власти дужни су да обезбеде интерно расељеним лицима минималне услове у смислу безбедног приступа:**
  - а) основним прехранбеним намирницама и питкој води;**
  - б) основном стамбеном смештају;**
  - ц) одговарајућој одећи, и**
  - д) основним медицинским услугама и хигијенским условима.**

***

Једно од најважнијих питања у решавању проблема расељених лица је питање поврата њихове непокретне имовине. Према оцени Мисије ОЕБС-а на Косову „горући проблем односи се на ограничени приступ имовини, блокиране или одложене поступке повраћаја имовине и бесправно заузимање имовине, укључујући приватно, привредно и пољопривредно земљиште. Ово ремети повратак и представља озбиљан изазов за општине, Косовску агенцију за имовину, и судство, од којих је последње двоје одговорно за решавање имовинских захтева”.

Европска комисија, пак, јасно констатује да имовинска права на Косову и Метохиј нису заштићена и да је главни разлог томе слабо спровођење законских прописа из те области. Посебно се уочава чињеница да огроман део заосталих случајева чине парнице у вези са имовинским правима и да се суђења у вези са њима често понављају због нерегуларности учињених приликом доношења пресуда или у поступку. Такође се јасно констатује да се међуетнички спорови у вези са имовином неоправдано продужавају и да велики део заосталих случајева

садржи међуетничку димензију. Актуелна ситуација у судству, оцењује се, „подрива међуетничке односе и остваривање имовинских права.”

Како је међународни утицај на Косову и Метохији био чак и већи него у Босни и Херцеговини, очекивало се да се поврат имовине одвија једнако ефикасно, ако не и боље него у БиХ. Нажалост, није било тако.

На Косову и Метохији, ни 13 година након престанка конфликта, нису примењени ефикасни механизми поврата непокретне имовине, раније већ коришћени у региону, као што су увођење одговорности локалних органа за заштиту имовине и јак међународни мониторинг те заштите.

У оквиру овог питања могуће је констатовати више различитих проблема везаних за поврат имовинских права: поврат стамбене имовине, поврат пословних простора и (грађевинског и пољопривредног) земљишта, реконструкција објеката, и накнада штете због уништене или оштећене непокретне имовине.

У погледу поврата стамбене имовине процес потврђивања права је окончан. Овај процес је подразумевао подношење захтева и добијање одлуке о потврђивању права на стамбену имовину, без обзира да ли се ради о власништву или о станарском праву. Мада се у извештајима ХПД-а наводи да је примљено 29.133 захтева и да су сви решени, проблем који је постојао са извршењем ових одлука још није превазиђен. Расељена лица нису могла да, као избеглице из Босне и Херцеговине, преузму у посед своје стамбене једнице, закључају их и врате се у места избеглиштва, сигурни у то да нико неће поново запосести њихову имовину, док они не одлуче да ли ће своју имовину продати, изнајмити или се вратити да је користе.

Извршење одлука, односно предаја у посед стамбене имовине, било је у надлежности ХПД-а, који би на захтев власника његову имовину испразнио и предао му је у посед. Највећи број расељених лица, међутим, није се одлучио да формално затражи и преузме у фактички посед своју имовину. Осим у случајевима када је власник одлучио да прода своју имовину, тако нешто напросто није било рационално: након преузимања у посед власник имовине није на располагању имао ефикасан механизам заштите имовине од нове узурпације,

оштећења или уништења. Једини стварно ефикасан начин заштите било је да се остане и живи у својој имовини намењеној становању, што због многих разлога за највећи број расељених лица није била реална опција. Поред осећаја несигурности и бесперспективности, нарочито у урбаним срединама, проблем представља и обезбеђивање барем минималних прихода (тј. основних услова за живот).

Уколико би власник преузео своју имовину у посед, за даљу заштиту имовине био је упућен искључиво на неефикасни косовски правосудни систем и практично би себе довео у тежу позицију од оне у којој је био пре уласка у посед – јер сада не ужива било какву међународну заштиту. Ни продаја имовине, као један од начина располагања, у оваквим околностима, такође није акт слободног избора. Тако се може закључити да се једино нешто мање од хиљада станова за које се плаћа рента, налази под пуном правном заштитом.

УНМИК сноси одговорност што, бар формална, могућност плаћања ренте власницима стамбене имовине, предвиђена Уредбом 1999/23, није била реализована све до краја 2006. године. У којој мери се овом питању прилазило са политичког аспеката, а не са аспекта заштите људских права (права на мирно уживање имовине) говори и цитат из Извештаја Косовске агенције за имовину за 2009. годину: „Члан 1.1(б) УНМИК Уредбе 1999/23 прописивао је да се програм издавања под закуп односи на имовину која је стављена под управу и да се новац прикупљен од закупнине полаже у посебан фонд који иде законитом власнику. Овај програм је предложио ХПД, док је постојао, али због политичке осетљивости овог питања програм је одобрен у августу 2006. године, а постао је оперативан у октобру 2006.”

Опција издавања под закуп за расељена лица и данас није доступна у адекватној мери. Према наведеном извештају, у систему рентирања се налази нешто мање од 1.000 стамбених јединица. Треба подсетити да је, према наводима из извештаја ХПД-а, од око 29.000 захтева, чак 9.000 поднето за уништену имовину! То значи да је од (око 20.000) стамбених јединица које су потенцијално могле бити изнајмљене – да је располагање овом имовином било слободно – закупнина наплаћена тек за отприлике сваку двадесету стамбену јединицу.

Питање приступа имовини је један од основних предуслова одрживог повратка и то питање и данас остаје нерешено на простору Косова и Метохије. Оснивање Косовске агенције за имовину (КПА) 2006. године, и одређивање њеног мандата који се односио и на комерцијалну и пољопривредну имовину, сувише касно је исправило нелогичност мандата ХПД-а који је одлучивао само о праву на поврат стамбене имовине. Такав мандат је, поред свих других препрека, онемогућавао повратак на Косово и Метохију, јер је неко ко је живео од пољопривредне, производње, обављања услуга или изнајмљивања пословног простора, могао да поврати у посед свој стамбени простор, али не и имовину од које је обезбеђивао егзистенцију. Косовска агенција за имовину примила је више од 40.000 захтева, а од тога је око 90% захтева поднесено преко канцеларија КПА у Србији.

Отежавајућу околност за поврат права расељених лица на непокретну имовину представљала је чињеница да је рад КПА у Србији био суспендован од јуна 2008. године, када је рад КПА уређен законом који је донео парламент Косова, па све до маја 2010. године, када је мандат КПА у Србији настављен под окриљем УНХЦР-а. Током трајања суспензије рада КПА у Србији сва комуникација расељених лица са овом Агенцијом се морала одвијати путем њихових канцеларија на Косову и Метохији. Колике тешкоће су пратиле овај процес говори и податак да је у годишњем извештају ове Агенције за 2009. годину стајало да су донете одлуке за 23.262 захтева, а да је у октобру 2010. године на истом сајту стајао податак о нешто мање од 9.000 решених захтева.

Разлог за ову нелогичност јесте велики број одлука стављених ван снаге због погрешне нотификације, односно физичког означавања земљишних парцела које су биле предмет захтева. Ознаке захтева које служе као обавештења потенцијалној другој страни у поступку, која би имала или сматрала да има правни интерес да поднесе захтев за исту имовину, стављане су на погрешне парцеле. Због тога се број донесених одлука према подацима са сајта КПА смањило за више од 10.000. Овај посао је КПА радила у сарадњи са Косовском катастарском агенцијом. На Косову је већ неколико година у току формирање

катастра, односно израда нових катастарских евиденција, и један од разлога тако великог броја грешака у нотификацији је непостојање потпуних катастарских евиденција. Мора се, међутим, нагласити да се, према искуствима ХПД-а и досадашњим искуствима КПА, доношење одлука у поступцима у којима ће се појављивати две супростављене стране које траже потврду права на истој имовини, може очекивати тек у завршном делу рада КПА. Тада ће на ред за решавање доћи случајеви у којима је неко нпр. на туђој имовини саградио бензинску станицу, стамбену зграду и слично.

"Србија ће у дијалогу са Приштином инсистирати на повратку расељених Срба са Косова и Метохије, као и враћању њихове отете и узурпиране имовине, а од међународне заједнице очекује да гарантује безбедност за повратнике, изјавио је данас директор владине Канцеларије за Косово и Метохију Александар Вулин.

"Поред статуса за Србију је најважнији повратак расељених, правна, имовинска и материјална сигурност, слобода кретања и правда за све убијене, нестале и киднаповане Србе. Не може бити разговара о електричној енергији, телекомуникацијама, а да не поменемо судбине наших побијених и несталих", рекао је Вулин новинарима након обиласка породице Мирка Коматине у Краљеву, кога је комшија Албанац убио пре годину дана док је обилазио своју њиву у селу Добруша на Косову и Метохији.

Вулин је рекао да је држава Србија дужна да се постара за породице невиних жртава као што је Коматина, али и да је време да међународна заједница обезбеди имовинску, правну, материјалну сигурност свакоме, па и Србима, као и могућност повратка за све, па и расељене Србе.

"Србија је испунила и испуњава све обавезе које је преузела од међународне заједнице, време је да међународна заједница почне да испуњава своје обавезе. Она је дужна да обезбеди повратак свих расељених. Ми ћемо учинити све што је до нас, али без међународне заједнице то неће бити могуће", објаснио је Вулин.

Према његовим речима, ако међународна заједница није у стању да омогући свакоме да се врати на своје парче земље и да настави да живи, треба да каже шта је разлог да се 300.000 расељених Срба никада није вратило на своје имање и да каже

зашто када се врате буду "опљачкани, претучени, а понекад и убијани". На питање да ли постоје инструменти да Србија помогне расељеним Србима, Вулин је одговорио да постоје инструменти и правне помоћи и материјалне, али да је суштинско то да међународна заједница може да гарантује безбедност."
([http://www.in4s.net/index.php/magazin/hronika/28017-vulin-povratak-raseljenih-i-otete-
imovine](http://www.in4s.net/index.php/magazin/hronika/28017-vulin-povratak-raseljenih-i-otete-imovine))

Питања архива и међу њима најважније питање – питање катастарских евиденција измештених са Косова и Метохије 1999. године, веома је важно за стварање и будуће функционисање ефикасног механизма заштите имовинских права. Намера да се измештањем ове евиденције спрече евентуалне злоупотребе и незаконити уписи могла се разумети као рационална и легитимна у времену непосредно након завршетка ратних сукоба. Садашњи тренутак захтева договор који ће омогућити поврат измештених катастарских евиденција и несметан и редован увид представника Београда у катастарске евиденције и збирку исправа на основу којих су извршени нови уписи. Катастарска евиденција представља живу материју која мора да прати честе промене и региструје промет непокретности и њен је основни циљ да обезбеди правну сигурност, без које нема ни економског напретка. Катастарска евиденција у коју се не уносе промене већ више од 13 година, приближава се стању у којем ће имати само историјску (али не и практичну) вредност.

Неефикасна је правна заштита у погледу права поседовања, располагања и коришћења на непокретностима на Косову. У великом броју, имовину расељених лица самовласно користе Албанци, а у недостатку правне комуникације међусобним непризнавањем надлежности, ИРЛ постају жртве разних превара и фалсификата, неовлашћеном продајом имовине и томе слично.

***

"Продаја имовине Срба на Косову уз фалсификоване папире узима маха. Фалсификоване продаје имања највише има на подручју Приштине, Урошевца и Гњилана. Неретко власници имања сазнају да је оно продато тек после неколико година.

Душан Трајковић, из села Српски Бабуш, од комшије Албанца сазнао је да му је имање од хектар и 20 ари продато. Купац је, такође, Албанац. Трајковић се састао са купцем и питао га да ли има неки документ о куповини.

"Према ономе што сам видео, осморо нас је потписало тај документ за моју ливаду. Потписале су га, наводно, особе које су умрле пре 25 година", каже Трајковић.

Међутим, то није усамљен случај на Косову. Према речима адвоката Живојина Јокановића, фалсификовање папира и такав начин продаје имовине представља епидемију на Косову.

"Врло често се појављују лажни продавци имања и потписници уговора, чак и лица која су више година пре закључења уговора преминула, објашњава адвокат Јокановић. Јокановић упозорава да особе којима је имовина одузета фалсификатом морају хитно да реагују.

"Од момента укњижења на основу ваљаних папира наступа застарелост. То је разлог више да неко ко мисли о заштити Срба на Косову и њихове имовине треба хитно да реагује", објашњава Јокановић. За случај Трајковића адвокат Јокановић каже да је решив.

Трајковић се обратио полицији у Урошевцу и саслушан је два пута. Обратио се и Канцеларији за правну помоћ. "Кажу да су они поднели тужбу суду, али док ме не позову на суд, ја не верујем", истиче Трајковић. Адвокат Јокановић указује да је нужно што пре формирати правне тимове за заштиту правих власника имовине на Косову, док је Еулекс још присутан и док може да помогне.

(<http://www.rts.rs/page/stories/ci/story/1/Политика/1210742/Отимање+српске+имовине+на+Косову.html>)

6.2. Реконструкција

Проблем уништене и оштећене непокретне имовине интерно расељених лица, која су напустила своје домове на Косову и Метохији након уласка снага КФОР-а и почетка деловања Мисије УН на Косову, постоји више од 10 година. Данас се може констатовати да, нажалост, нисмо нимало ближи решењу тог проблема у односу на период када је имовина ИРЛ масовно уништана. Садашњи правни систем на КиМ не садржи адекватан и ефикасан механизам у којем би интерно расељена лица могла остварити право на обнову своје уништене непокретне имовине или право на компензацију за уништену имовину. Веома мали број стамбених објеката ИРЛ је обновљен и обнова је **увек била везана за питање повратка, односно повратак је био услов за обнову**. Расељени са КиМ су у много неповољнијој позицији од избеглица из Босне и Херцеговине и Републике Хрватске, где поред спорости процеса, недостатка средстава и тешкоћа везаних за испуњавање ригорозних услова, ипак постоји одређен обавезујући правни оквир за подношење захтева за реконструкцију стамбених објеката.

6.3. Тужбе за накнаду штете

Различите су процене у погледу броја уништених стамбених и других објеката ИРЛ на КиМ. Познато је, међутим, да је у косовским судовима примљено нешто више од 18.000 тужби за накнаду штете због уништене непокретне имовине. Готово све ове тужбе су поднете 2004. године, а разлог за то било је истицање петогодишњег објективног рока за подношење ових тужби, који прописује Закон о облигационим односима (ЗОО). У већини ових тужби као тужени су означени: институције Косова, њихове пасивне легитимације су постојале и у време подношења тужби, првенствено због једне Уредбе специјалног изасланика генералног секретара УН (*Special Representative of the Secretary General, SPGS*) према којој КФОР и УНМИК имају имунитет од одговорности за штету. Било је и питање ко представља „друштвено политичку

заједницу” у време када су институције Републике Србије престале да функционишу на основу Резолуције СБУН 1244 и Кумановског споразума, а Привремене институције самоуправе још нису преузеле своје ингеренције. У консултацијама са правним експертима тада је преовладало мишљење да као тужене треба да се означе све четири наведене стране. Активност је помогао тадашњи Координациони центар за КиМ, првенствено путем доставе тужби до УНМИК-ове Канцеларије за везе са судовима у Грачаници. Из ове канцеларије су тужбе даље прослеђене судовима на КиМ којима су биле упућене. Један примерак тужбе са судским печатом пријема је враћан Координационом центру за КиМ, који их је касније дистрибуирао тужиоцима.

Убрзо након пријема ових тужби, УНМИК-ово одељење за правосуђе је у августу 2004. године издало инструкцију судовима да по овим тужбама не поступају, са образложењем да би то могло да загуши рад косовских судова који немају довољно капацитета за суђење. Суспензија је повучена у септембру 2008. године, али се стање у погледу вођења ових поступка није битно променило.

Оваквим стањем доводи се у питање поштовање члана 6. Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода односно права на правично суђење.

У току 2009. године, један мањи број судова са КиМ (Србица, Вучитрн, Клина) почео је да поступа по тужбама за накнаде штете и у свим до сада завршеним првостепеним поступцима ове тужбе су одбијене због недостатка пасивне легитимације тужених. Реално је очекивати да ће и други косовски судови, који још увек не поступају по тим тужбама, заузети исти став.

6.4. Спровођење решења о наслеђивању

Са спровођењем оставинских решења редовних судова из Србије, у случајевима где је оставилац преминуо у Србији, проблем је настао након проглашења независности Косова. Косовска катастарска агенција сада тражи да

решења о наслеђивању донесу косовски судови. У време кад су се ова решења спроводила понекад је проблем настајао због различитих катастарских података из решења о наслеђивању (које је донесено према подацима измештеног катастра у Крушевцу) и евиденција у Косовској катастарској служби. Проблем непризнавања оставинских решења редовних судова из Србије био би мањи када би се пуномоћја за вођење оставинских поступака дата у Србији признавала на Косову. За ова пуномоћја се сада тражи провера аутентичности која траје најмање шест месеци. Све ово је условило да је спровођење оставинског поступка на Косову за расељена лица постало још једна велика препрека за реализацију њихових имовинских права. С друге стране, људи на Косову, уколико желе да покрену оставинску расправу пред судом у Србији, суочавају се са проблемом да никакав документ са обележјима државе Косова, па ни умрлице, државна тела у Србији не признају.

Један од предуслова да расељена лица (повратници и др.) слободно уживају и располажу непокретностима на Косову (куће, станови, земљишни поседи) је ажурирање земљишних књига и утврђивање стварног власништва над имовином. Оставинске расправе о деоби имовине после смрти оставиоца углавном нису покретане од стране надлежних судова, нити су то тражили наследници. Има случајева да се непокретна имовина у Катастру води на лица која су умрла и пре 30 година и да су у међувремену умрли и неки наследници из првог наследног реда. Оставинска расправа у том случају се спроводи по предлогу наследника код надлежног суда на Косову, а врло је тешко обезбедити да се на суду појаве сви наследници. Када се узму у обзир трошкови поступка, путовања, страх за безбедност, као и материјалне могућности расељених лица, намеће се закључак да то још увек није могуће спровести. Исто тако је присутна велика неажурност у промету непокретности када је реч о купопродаји или замени имовине између власника, која је раније извршена на Косову, пошто није вршен пренос власништва, па тако и нема података у Катастру о стварним власницима. За остварење права утврђивања стварног власништва над имовином и покретања поступка оставинских расправа у актуелном моменту се очекује да расељена лица морају да имају косовску личну карту. Овакав услов је апсолутно неприхватљив за сва расељена лица

која су била приморана да оду са Косова и Метохије из својих домова јер се на тај начин административно приморавају да признају статус Косова. Такође, евентуално узимање косовских личних карти могло би да буде искоришћено за привидно приказивање "мултиетничког" Косова и Метохије што апсолутно није тачно.

6.5. Издавање преписа поседовних листова

Условљавање издавања преписа поседовних листова из Косовске катастарске агенције, у неким општинама на Косову и Метохији, потврдом о измиреном порезу на имовину неспојиво је са једним од основних начела у вођењу катастарских евиденција, а то је начело јавности. Свако има право да, уплаћање таксе за издавање извода, има увид у ове евиденције и без поштовања овог принципа нема правне сигурности.

6.6. Судске таксе на поднеске упућене суду

Са колико се тешкоћа интерно расељена лица суочавају када покушају да поврате своја имовинска права на Косову и Метохији говори и податак да се за подношење сваког поднеска пред косовским судовима мора платити такса у износу од 20 евра, па и за подношење молбе за убрзање судског поступка. Правило је да се судска такса плаћа на поднеске којима се иницира судски поступак и одлуке којима се он окончава. Судска такса се нигде у региону не наплаћује за све врсте поднесака, и таква пракса на Косову доводи до апсурдне ситуације да неко ко годинама чека да се оконча судски поступак који води или пак годинама чека да поступак започне, сада мора да плати таксу када доставља поднесак којим суд моли да се његов предмет узме у рад.

***

Све већи број расељених лица живи у сиромаштву, стању социјалне потребе, као потенцијални корисници права на додатак за МОП, права на дечији додатак, права на додатак за помоћ и негу другог лица и других права из области социјалне заштите. Недостатак материјалних средстава за егзистенцију, школовање, здравствену заштиту... чини живот још тежим.

Већина ових лица је са сеоског подручја, који нигде нису радили и немају никаквих примања, веома тешко живе или примају минималну социјалну помоћ. Они који су радили у предузећима примају симболичну материјалну надокнаду по основу незапослености преко националне службе за запошљавање (од 8.400 динара месечно), што је за вишечлане породице са школском децом, породице са старим и болесним лицима, недовољно. Ренте за изнајмљене станове за оне који приватно станују су високе, а што локално становништво види као извор прихода.

У већини случајева и ситуација када су упитању захтеви ИРЛ, државни и локални органи показују неажурност и спорост. Неажурност се посебно показује према захтевима које грађани/ке подносе путем поште. У сваком случају, државни органи у примени закона треба да покажу веће разумевање за захтеве и спечифичне потребе расељених и избеглих лица и да поступају по службеној дужности кад год за то постоји законска могућност.

Контакт за информације и помоћ:

Канцеларија за Косово и Метохију Владе Републике Србије

адреса: Булевар Михаила Пупина 2, Београд

Правна питања Тел: 011/3117 163; 011/3014 538

Социјална питања и хуманитарна помоћ Тел: 011/3117 156

Питања образовања и здравства Тел: 011/ 3014 503; 011 / 3014 504

О ПРОЈЕКТУ:

Пројекат „Отворена врата“ реализује Општина Алексинац у партнерству са Друштвом за развој креативности а уз подршку Делегације Европске комисије у Републици Србији и Министарства рада и социјалне политике Републике Србије.

Пројекат траје 13 месеци (децембар 2011. - јануар 2013.године) и реализован је у граду Алексинцу и укупно 22 села општине.

Циљ пројекта: олакшавање интеграције и смањење угрожености и друштвене искључености избеглих и расељених лица у алексиначкој општини пружањем услуга социјалне заштите и подршке најугроженијим избеглицама и интерно расељеним лицима и њиховим члановима породица.

Активности пројекта су:

- Помоћ у кући (обука геронтодомаћица и обилазак корисника на терену, помоћ у обављању свакодневних послова)
- Медицинска помоћ
- Помоћ у учењу
- Саветодавне услуге
- Кампања

Циљна група пројекта су старе особе (преко 65 година) и деца основношколског узраста. **Директне кориснике** пројекта чини 87 старих лица из градске и сеоске средине и 19-оро деце основношколског узраста. **Индиректни корисници** су сви грађани општине Алексинац.

ПОДРШКА

У оквиру Програма Европске Уније за унапређење животних услова, права и запошљавања избеглих и расељених лица у Србији ове године 25 локалних самоуправа добило је бесповратну финансијску помоћ.

Пројекат "Отворена врата" Општине Алексинац је један од укупно 28 пројеката који се реализују у циљу подршке социјалној интеграцији и запошљавању угрожене популације интерно расељених лица.

Извори:

1. Национална стратегија за решавање питања избеглица и интерно расељених лица за период 2011. до 2014. године;
2. Водећи принципи Уједињених нација о интерном расељењу (1998)
3. Анализа ситуације интерно расељених лица са Косова у Србији: закон и пракса (2007) UNHCR, Praxis
4. Процена потреба интерно расељених лица у Србији (2011) UNHCR, JIPS, Комесаријат за избеглице
5. Извештај о поштовању људских права избеглих и расељених лица у централној Србији, за период јул 2010-јун 2011, (2011) Лингва Краљево
6. Закон о држављанству РС (2007)
7. Закон о републичким административним таксама (2011)

(из Поруке поводом обележавања Светског дана избеглица - 20.јуна 2012. године)

..."Не смемо окренути леђа онима којима је потребна помоћ упркос финансијским ограничењима свуд по свету. Избеглице напуштају своје домове јер немају другог избора. Наш избор мора бити да им пружимо помоћ"

генерални секретар УН Бан Ки Мун

